

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

36. An senex sexagenarius sit solutus à voto religionis quod antea promiserat? Et quid, si post sexagesimum annum emiserit votum religionis, jejunii, &c. an teneatur illud adimplere? Et an habens ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

dub. 27. n. 14. Et ratio est: quia, quoties apponitur conditio dependens ab aliis causis, siue naturalibus, siue liberis, quæ licite impediri nequeunt; verus sensus conditionis est: Voueo talem rem, si per alias causas mihi inuoluntarias non ftererit, quò minus hoc fiat. Deinde, quia is, qui conditione aliquid voto, aut iuramento promittit, censetur duplex votum, & iuramentum emitte: primum est expressum rei sub conditione promissa: secundum est virtuale, non impediendi consulto conditionem, ne tali viaculo teneatur. Tertio, quia quoties de alia peculiari vouentis, aut iurantis intentione non constat, verba sunt accipienda iuxta modum, ac sensum, quo ea Ius intelligit: & standum est in utroque foro præsumptioni Iuris: at Ius in hoc euentu præsumit hanc intentionem in huiusmodi obligationibus, & verè reputari conditionem impletam, quoties malitiosè impeditur, ne obligatio sequatur: ergo, dum non constat de alia voluntate vouentis, vel iurantis, ita in utroque foro sentiendum est. Tandem, quia fraus, & dolus nemini patrocinari debent, cap. *Aduersus, de immunit. Eccl.* patrocinaretur autem sine dubio, si in hoc casu vouentes, & iurantes voti, aut iuramenti vinculis non obligarentur: alioqui, si quis voto promittat Titio decem aureos, si domum promittentem ingrediatur, & volenti Titio ingredi ostium occludat; eximetur ab ea obligatione: quod, quàm absurdum sit nemo non videt. Et idem dicendum est de promissionibus humanis, quæ nec voto, nec iuramento confirmantur, ob eadem rationes factas, vt docent Glossa in l. *Si rem tibi. 1. §. finali. verbo, Victor. ff. de prescriptis verbis.* & ita Bart sine, & idè Bart. in l. *in executione finali in fine.* & ibi Paul. n. 1. *Invol. in fine.* Alciatus n. 1. *Decius ea regula, in iure civili. n. 6.* vbiasserunt, promittentem alicui, si ipsum vicerit in ludo: quamuis non teneatur, procurando se non vinci, eò quod conditio hæc sit talis naturæ, vt licite impediri valeat; teneri tamen, si ob id ludere nolit, eò quod per illum stet, quò minus conditio impletur.

2. Sed, licet hæc sententia sit probabilior & communior, vt ego concedebam Patri Augustino: tamen opinionem negatiuam puto esse satis probabilem, & illam sustinet Maior in 4. *dist. 38. quest. 1. corol. 2.* Suarez de Relig. tom. 2. *lib. 4. cap. 17. n. 20.* & nouissimè Castrus Palaus tom. 3. *dist. 1. punct. 17. n. 12.* Et ratio est: nam vel talis vouens, qui fraude postea vsus est, ad voti executionem obligatur ratione conditionis impletæ, vel ratione peccati commissi. Neutrum dici potest: non primum, quia reuerà conditio impleta non est: siquidem intra annum valetadinem ille consecutus non fuit, neque à fornicatione præseruatus est. Adde, incertum etiam esse, etiamsi is fraude vsus non esset, vtrum conditio, quippe suapte natura contingens, impleta fuisset, necne. Neque secundum dici potest, nam hoc discrimen est inter violationem promissionis Deo factæ, & violationem promissionis homini factæ; quòd illa obliget ad penitentiam, & satisfactionem pro peccato, & iniuria Deo illata; hæc verò ad compensationem, siue restitutionem damni homini illati: quia homini violatione iuris sui damnum infertur in bonis ei vtilibus quod compensari potest, ac debet. Deo autem, transgressione voti, nulla vtilitas decedit, quæ restitui possit, ac debet: sed tantum honor, & cultus debitus aufertur, qui per penitentiam satisfactionem eidem restituitur. Quare generalis regula tradi potest quòd transgressio voti non obligat ad compensationem: v. g. si vouisti certo die, ob specialem deuotionem te ieiunaturum, atque eo die non ieiunas culpate, vel inculpate; non teneris a quo die compensare, sicuti ex communi docet, Suarez *lib. 4. cap. 15.* Sanchez *lib. 4. cap. 14. numer. 25.* Atque exinde patet responsio ad prioris sententiæ fundamenta. Itaque, ait Palaus, cum tota obligatio voti pendeat ex intentione vouentis, & in voto conditionali non fit nisi sub impleta conditione, efficitur

Sup. hoc supra in Ref. 14. §. Sed. 2. medio, & in Ref. 15. §. 1. in principio.

conditionem impleri debere ad obligationem absolute contrahendam: at eo ipso, quòd conditio impeditur, non impletur: ergo votum illud conditionatum obligare non potest. Quòd si dicas, verum esse, conditionem non impleri secundum sensum materiam, ac expressum; impleri tamen secundum sensum formalem à vouente intèctum, quoties non fiat per eum, ad quem pertinet, conditio impleri; non oblat: nam est, hæc regula locum habeat in promissionibus humanis, quarum obligatio multum ex dispositione Iuris potest pendet: at in promissionibus diuinis locum habere non potest, quarum obligatio tota ex intentione vouentis pendet: intentio autem vouentis, & se obligantis, v. g. ad Religionem sub hac conditione, si eius pater expressè consenserit, non est, si per patrem consensus non ftererit: quia hæc est conditio negatiua, illa positiua. Hæc latius patens, quàm illa, quæ fuit in voto apposita. Et idem argumentum fieri potest de illa conditione: Si Deus mihi salutem dederit, si à peccatis præseruauerit, quæ non censetur impleta, quando non obtinetur salus, neque à peccatis præseruatio, sed per Deum non ftererit quominus impleatur. Explicatur ampliùs: si voueres Religionem sub aliquo ex prædictis conditionibus, ea expressè intentione, vt de facto, & formaliter, vt sonat, impleatur; clarum videtur esse, te non manere obligatum ea sic non impleta: tamen per eum, ad quem pertinet, non ftererit hæc intentio semper est præsumenda; tum, quia veris expressis magis conuenit; tum, quia voti obligatio non latè, sed strictè interpretanda est. Ei idè hanc posteriorem sententiam probabilem esse fateatur Leyman *lib. 4. tr. 4. c. 6. §. 3. n. 4.*

4. Non verò, quòd si aliquis vellet stare in prima opinione affirmatiua, limitanda erit, vt intelligatur, quando conditio pendet ex vnico actu, seu impeditur vnico actu: nam si non ex vnico, sed ex pluribus actibus pendeat, quamuis semel in voti fraudem impediatur, non illico nbligat votum: v. g. promissit quis Religionem, si Deus illum à tali peccato præseruaret: non illud eò ac tentationis fuit victor, tenetur voto; sed quando ita vicit, vt quasi dominium illius tentationis in se expeririatur: tunc autem deficit conditio, quando ille vel semel lapsus est; quia tunc verum est dicere, non esse præseruatum. Si verò data opera labatur, non ex primo lapsu censetur impleta conditio: sed quando toties in fraudem labitur, vt iam omninò succubuerit tentationi, ita vt illa quasi dominium illius habeat: sic contra censetur præseruatus, quando ita vicissit, vt quasi dominium illius tentationis haberet.

4. Ex dictis colligitur, vouentem ingredi, v. g. Religionem, si Deus illum conseruet ab aliquo peccato, non teneri voto, si ex quacumque negligentia illius peccati tentationi succumbat; sed solum quando data opera, vt voti obligationem effugiat: quia, vt bene Syluester, *votum. 2. quest. 2. d. 2.* communiter in eo intendunt vouentes, vt Deus speciales vires ipsis addat: vnde, cum non constat de alia vouentis intentione, hæc in dubio à communiter accidentibus præsumenda est. Vide Sanchez in *summa. tom. 1. lib. 4. c. 13. n. 49. & 53.* cum aliis, vbi supra.

RESOL. XXXVI.

An senex sexagenarius si solutus à voto Religionis quod antea promiserat
Et quid, si post sexagesimum annum emisit votum Religionis ieiunij, & c. an teneatur illud adimplere?
Et an habens impedimentum perpetuum post votum superueniens, teneatur ad votum Religionis?
Et infertur senem sexagenarium non esse ad votum damnandum.

Et tandem queritur, quot annorum senex intelligatur, ut pro absolute obtinenda Romanum Pontificem adimulatus constringatur, sed illam possit a suo Episcopo rationabiliter impetrare? Ex part. 9. tract. 8. & Misc. 3. Ref. 2.

§. 1. Affirmatiue respondet Fagundez in Decal. tom. 1. praecept. 2. lib. 2. cap. 29. numer. 9. ubi sic ait: [sic], qui habet votum Religionis, si senex factus fuerit sexagenarius, non tenetur ad votum, ut est communis sententia: cum enim senectus ipsa per se sit morbus, sicut habens impedimentum morbi perpetuum post votum superueniens, non tenetur ad votum Religionis, sed liber ab illo manet, ut docet Sanchez tom. 1. Decalogi, lib. 4. quest. 16. n. 36. & Sotus lib. 7. de iust. quest. 2. art. 1. ad 3. & Aragonius 2. 2. quest. 88. art. 1. ad 3. ita qui in senectute incidit, liber erit a voti obligatione de ingredienda Religione. Ac proinde si quis vouerit, vel iurauerit, ut in ingressum Religionem, si castitatem non seruauerit, non obligabitur ad ingrediendam Religionem, si in senectute contra castitatem peccet, cum tamen conditio posita fuerit, si quidem, cum sit negativa, & visque ad mortem poni possit, ac proinde votum confirmari videatur. Respondetur primo, per accidens istum tunc non teneri ad ingressum Religionis, cum moraliter loquendo, in ea aetate non soleant homines ad illam esse habiles, nisi tanta esset viri auctoritas, ut non obstante ea senectute indicaretur valde Religioni utilis. Respondetur secundo, illud tempus futurum vsque ad mortem in eo casu intelligendum esse moraliter, id est, vsque ad tempus habile ingressus Religionis. Cum igitur sexagenarius non sit in tempore ad Religionis ingressum requisitus, pro mortuo reputatur respectu talis voti. Ita Fagundez.

2. Nota vero, quod si post sexagesimum annum emiserit votum, teneretur adimpletorem, cum eo impedimento se obligauit: quapropter nisi superueniat maior, & notabilis debilitas, ratione aetatis, quam illa, qua tempore voti aderat, minime a voto excusabitur, ut in casu simili de voto ieiunandi dixit Narbona in Annalibus iuris, an. 60. quest. 2. n. 9. qui etiam ex hac doctrina, me citato, colligit quest. 8. n. 2. senem sexagenarium non esse ad trimeses damnandum. Et merito quidemnam, ut auctor est Ioannes de Platea in l. Cum in num. 1. verso. Primum nota, C. de his, qui non impleris stipendiis, lib. 10. quoad arma, & militiam idem sexagenarij senes dicuntur, quia hac aetate iam vires non suppetunt ergo eadem ratione, etiam quoad trimesium poenam, qui in praedicta aetate existunt, senes diiudicari debent.

3. Ex his etiam colligitur decisio alterius questionis, nam, ut supra satis firmauimus, certum est, Episcopum posse a quocumque excommunicationis vinculo, quomodolibet, etiam in Bulla Cena Domini, Papae reseruata, absolueri, quoties excommunicatus iustus habet excusationes, quibus ab itinere rationabiliter excusetur; ita quod, sine periculo, Apostolico se nequeat conspectu praesentare, ut in Pontificali referipto continetur, in cap. De cetero 11. & in cap. Quod de his 26. cap. Ea noscitur. 14. cap. Quamuis. 8. de sententia excommunicat. Et inter reliquas excusationis causas, quibus excommunicatione innodatus ab obligatione Pontificem adeundi iuris constitutione eximitur, aetatis fragilitatem, aut impuberum, aut seniorum recensent: habetur enim in iure ratio aetatis quoad iter faciendum, l. Continuis. 1. 7. 8. Cum ita stipulatus sum de verborum obligat.

4. Hoc supposito, queritur, quot annorum senex, quoad huiusmodi excusationem, intelligatur? Quidam iudicio Episcopi relinquendum affirmant, ut ipse persona qualitate inspecta arbitretur, an tale iter pericu-

lose aggredi possit, vel non. Huius sententiae fuit Barbosa in dilectanea ad cap. Si quis suadente, quest. 4. Alij vero maiorem septuagenario hoc beneficio, uti debere idem existimant, quia haec sola aetas excusationem parit numerum personalium, l. fin. C. Qui aetate, lib. 10. quare & ab itinere excusari debere scribunt, cum recta ratione personale munus dici queat. In quam sententiam inclinare videtur Stephan. Gratianus discept. forens. tom. 5. c. 80. n. 10. & aucta Tiraguellus de iure primogenit. in praefatione, n. 21. 1. ubi & illam rationem adfert: quia senes excusantur a longis itineribus. Veroprius tamen haec interpretatio traditio minime defendi potest, cum eximius itineris labor, quo frangatur, qui tam immentum iter aggreditur, merito in causa esse debeat, ut sexagenario tantumdem hoc priuilegium impartatur: nam, licet in huiusmodi aetate nonnullis robur & optima membrorum expeditio contingat, haec aded lassitudini, & infirmitati existit obnoxia, ut vix sine labore, & periculo, ne dum via perfici, verum neque proficisci valeant: idem secundum Innocentium, Syluestrum & alios optime resoluit Sayrus in Thesauri casuum conscient. lib. 3. cap. 28. n. 23, sexaginta annos habentem senem reputari, ut pro absolute obtinenda Romanum Pontificem adire nullatenus constringatur, sed illam possit a suo Episcopo rationabiliter impetrare. Et ita etiam docet Narbona loco citato, q. 12. n. 5.

RESOL. XXXVII.

An votum castitatis, vel non nubendi factum a proclini inuenerem valeat? Et in tali casu an possit Episcopus dispensare, quia tale votum alternatiuum est? Et quid, si votum non obliget praecise ad materiam reseruata & vouentis electione, sed quia pars distinctionis non reseruata est impossibilis, potestne in tali casu Episcopus dispensare? Ex part. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 102.

§. 1. Hic casus frequenter potest accidere, & Homobonus de Bonis in consulti. moral. vol. 2. part. 2. respons. 28. putat probabilem esse sententiam tale votum inualidum esse, cum ab eo sit factum cui ob inconuenientiam, & in carnis peccatum lapsus matrimonium salubrius sit; sed tu cogita, Ego puto debere illum petere dispensationem ab Episcopo, quam concedere potest, quia hoc votum alternatiuum est, scil. vel castitatis seruandae, vel non nubendi, super quod Episcopus dispensare potest, ut ex Suarez, Azorio, Lefio, & aliis docet idem Homobonus ubi supra.

2. Sed quid, si votum non obliget praecise ad materiam reseruata ex vouentis electione, sed quia pars distinctionis non reseruata est reddita impossibilis, potestne Episcopus in casu dispensare? Respondeo affirmatiue, quia id votum per se & natura sua nunquam obligauit ad partem reseruata, sed praecisa obligatio ad illam confluit per accidens ex solo facto, ratione impossibilitatis materiae. Ita Suarez de Relig. 10. 2. lib. 6. de voto. c. 2. q. 14. & 5. & Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. c. 40. n. 44.

RESOL. XXXVIII.

An votum Castitatis, vel Religionis factum ab eo, cui salubrius est, matrimonium ob suam inconuenientiam sit validum? Idem est de vouente non nubendi. Et an talis absque ulla Pontificis dispensatione possit matrimonium inire?

Sup. hoc in Ref. seq. in principio, sed lege eam per totam.

Sup. hoc in tom. 4. tr. 3. Ref. 114. signanter §. 1. 1. 1.

Sup. hoc in tom. 4. tr. 3. ref. 118. & in aliis lin: eius not. 2.

